

1.ÜNİTE DİN VE BİLİM İLİŞKİSİ

DİN:Allahu Teala tarafından Peygamberler vasıtası ile akıl ve özgür irade sahibi insanlara gönderilen,onların her iki dünyada da mutlu olmalarını amaçlayan ilahi kurallar bütüne denir.

SÜNNETULLAH:Alahu Teala evreni yaratmış ve onun düzenli bir şekilde işleyebilmesi için de belirli kurallar koymuştur.Sünnetullah ismi verilen bu yasalar kıyamete kadar herhangi bir değişikliğe uğramadan devam edecektir.

BİLİM:Bilim sözcüğü İslam kültüründe ilim kavramı ile ifade edilebilir.

Müslüman alimler ilmi iki koldan ilerletmişlerdir:

1.Nakli İlim:Kur'an'ı Kerim ve hadislere dayalıdır.

2.Akli İlim:Düşünceye,araştırmaya dayanır.

İSLAM MEDENİYETİNDE BİLİM VE DÜŞÜNCENİN GELİŞİMİ

İslam medeniyetinin temeli vahye dayanmaktadır.Bu yüzden ortaya çıkan ilk bilimsel faaliyetler hadis ve sünnet ile olmuş,Hadis,Kelam,Tefsir ve Fıkıh gibi dini ilimler ortaya çıkmıştır.Abbasiler döneminde yabancı eserler Arapça ve Farsça 'ya tercüme edilmiş ve İslam dünyasına kazandırılmıştır.Özellikle halife Me'mun zamanında kurulan Beytül Hikme 'de pek çok yunanca eser Farsçaya çevrilmiştir.Bu da İslam felsefesinin gelişmesine temel dayanak olmuştur.

10.yüzyıldan itibaren İslam Medeniyetinde astronomi,matematik,tıp,coğrafya,kimya ve zooloji alanında önemli bilim adamları ortaya çıkmış ve değerli eserler yazmıştır.İslam Medeniyeti,16. Yüzyılın sonlarından itibaren duraklama dönemine girmiştir.

İSLAM MEDENİYETİNDE ÖNE ÇIKAN KURUMLAR

1.CAMİ VE MESCİTLER:

CAMİ:İçinde Cuma namazı kılınan ve hatibin hutbe okuması için minber bulunan ibadet yeri.

- İslam'ın ilk devirlerinden itibaren mescitlerde ders halkaları oluşturulmuş ve bu durum günümüze kadar devam etmiştir.

MESCİD:Namaz kılınan yer.Minberi bulunmayan,Cuma namazı kılınmayan küçük mabetler.

- Mekke döneminde İslam'ın İlk eğitimi-öğretim yuvası Erkam b. Ebi'l –Erkam sahabenin evi olan Dâru'l Erkam olmuştur.Medine'ye hicretten sonra ise Allah Resulu ilk iş olarak Mescid'i Nebi'yi yaptırmıştır.Sonra mescidin bir bölümünü eğitim öğretim odası olarak ayırmış ve buraya "Suffa" ismini vermiştir.Suffa İslam medeniyeti'nin ilk eğitim –öğretim kurumu olarak bilinmektedir.

2.MEKTEPLER:Günümüzdeki ilkokul seviyesini ifade eden eğitim kurumlarıdır.

- İlk dönemlerde ,okuma,yazma veya Kur'an öğretilen okullara küttâb denilmiştir.
- Mekteplerin programında Kur'an ,hadis,okuma,yazma,dil bilgisi,şiir ve matematik gibi dersler bulunurdu.

- Çocuklar mektepte okuma yazma öğrendikten ve Kur'an'ı hatmettikten sonra daha ileri seviye derslerin emsallerinde devam ederlerdi.
- Hz. Ömer Döneminde mektepler kurularak muallimlere maaş bağlanmıştır. Emevi ve Abbasi Dönemi'nde mekteplerin sayıları artmıştır.

3. MEDRESELER:

- İslam tarihinde yüksek öğretimin yapıldığı kurumlara denir.
- Nizamülk Bağdat ve Nişaburda medreseler açarak Sünnilik mezhebini güçlendirmiştir.
- Nizamiye medreseleri olarak anılan bu medreseler içinde en ünlüsü Bağdat Nizamiye medresesidir. 1067'de Nizamülk tarafından yapıldı. Gazali (Muhyiddin) burada hocalık yapmıştır. Nizamiye medresesinde dini ilimler, matematik, miras hukuku, Arap edebiyatı gibi ilimler öğretilmiştir. Moğul istilası yüzünden yıkıldı.
- Anadolu Selçuklular Döneminde medreseler açılmıştır. Erzurum'da Yakutiye Medresesi, Sivas'ta Gök Medrese Konya'da Karatay Medresesi ve Kırşehir'de Caca Bey Medresesi bunlardan bazılarıdır.
- Osmanlı Döneminde Orhan Bey zamanında İznikte ilk medrese kurulmuştur. Fatih döneminde Sahn-ı Seman medresesi, Kanuni Döneminde Süleyman Medreseleri kurulmuştur.
- 3 Mart 1924 Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile Maarif vekaletine (Eğitim Bakanlığına devredildi). Medreseler kapatıldı.

4. DARU'L –KURRA: Kur'an'ı kerim okumayı öğreten eğitim kurumlarına verilen isimlerdir. Kur'an öğretilen mekanlara ilk başlarda "Küttab" ismi verilmiştir. Selçuklularda bu "Daru'l –Huffaz" ismini almış, Osmanlılar da ise Daru'l Kurra olarak isimlendirilmiştir.

5. DARU'L HADİS: Peygamberimizin söylemiş olduğu sözlerin (hadis) öğretildiği yüksek eğitim kurumlarına verilen isimlerdir.

- İlk Daru'l-Hadis, Şam'da Nureddin Zengi tarafından kurulmuştur.
- Ankara'da inşa edilen ilk Daru'l Hadis ise Çankırılı Daru'l-Hadis'i olmuştur.

6. BEYTÜ'L HİKME VE KÜTÜPHANELER:

- Bilgi evi anlamına gelir.
- Önceleri yazılan ve tercüme edilen kitapların korunduğu kütüphane olarak başlamış, sonraki zamanlarda gelişerek bilimsel kurum haline gelmiştir.
- Abbasi halifesi Me'mun Döneminde Orta Çağın en zengin kütüphanesi haline gelmiştir.
- 1258 Hülağa tarafından yakılıp yıkılmıştır.

- İlk tercüme faaliyetleri Halid b. Yezid zamanında başlamıştır.Mansur zamanında oldukça ileri gitmiştir.

5.RASATHANELER:

- Gökyüzünde gözlemlenen olaylar ile ilgili araştırma yapılmasını sağlayan gözlem evlerine denir.
- İlk rasathane 828 yılında Bağdat'ta kurulan Şemmasiye Rasathanesi'dir.
- En büyük rasathane ise İlhanlı hükümdarı Hülaga tarafından yaptırılan Meraga Rasathanesidir.

6.ŞİFAHANELER:

- Bimaristan,Darüşşifa,Darussihha,Şifahane,Tımarhane gibi isimler verilmiştir.
- Hastanelere verilen gelen bir isimdir.
- İslam'da ilk şifahane Hendek savaşı sırasında Sa'd b.Muaz ve yaralıların tedavisi için Rûfeydiyye el-Ensariyye tarafından kurulmuştur.
- Selçuklular Döneminde ilk hastane Nizammülk tarafından Nişaburda kurulmuştur.
- Anadolu Selçukları zamanında Kayseri'de kurulan Gevher Nesibe Hatun Daru'-ş Şifası bu alandaki en önemli örnekler arasında yer alır.
- **Osmanlı döneminde kurulan hastaneler:**Haseki Hastanesi:Mimari Sinan tarafından İstanbul'da inşa edilen ve bugün istanbulda sağlamlığını koruyan ,Sülaymaniye külliyesinde şifahane vetıp medresesi,Atik valide hastanesi,2.Beyazıd Darüşşifası (Edirne),Hafsa Sultan Darüşşifası(Manisa)
- **Tanzimat döneminden sonra Avrupa'ya örnek alınarak tıp okulları ve hastaneler kurulmuştur:**

Gureba-yı Müslimin (İlk modern sivil Osmanlı Hastanesi),Hamide-yi etfal Hastanesi(İlk modern çocuk hastanesi)

MÜSLÜMANLARIN BİLİM ALANINDA YAPTIKLARI ÖNCÜ VE ÖZGÜ ÇALIŞMALAR:

1.DİL:

- Kur'an dili Arapçadır.
- Müslüman alimler kur'an'ı kerim'i anlamak ve insanlara tebliğ etmek için Arap diline Edebiyat üzerine çalışmalar yapmışlardır.
- Bu alan ile ilgili çalışmaları İslam dünyasında ilk örneği Hz. Ali'nin isteği üzerine , **Ebu'l -Esved ed -Düelî** tarafından yapılmıştır.

2.FIKİH:

- Şer'i ameli hükümleri ayrıntılı biçimde delillerine dayanarak bilmektir.
- Fıkıh ile çoğunlukla İslam hukuku kastedilmektedir.
- İslam dininin ibadetler ve günlük hayatla ilgili kurallarını belirleyen ilim dalıdır.
- Ebu Hanife, İmam Şafi, İmam Malik, İmam Ahmed b. Hanbel en önemli fıkıh alimleridir.

3.KELAM:

- İslam inanç esaslarını akıl ve mantık esaslarına göre ispatlamayı veya açıklamayı amaçlayan bilim dalıdır.
- İslam'a diğer inançlarından ve felsefi yaklaşımlardan gelen eleştirilere karşılık verir.
- İmam Azam Ebu Hanifenin yazmış olduğu Fıkhu'l Ekber ilk kelamı eserler arasında yer alır.
- Maturidi, Eş'ari, Cüveyni, Gazzali büyük kelimcilerdir.

4.TEFSİR:

- Kur'an'ı Kerim ayetlerinin geniş bir biçimde açıklanması ve yorumlanmasına denir. Tefsir ilmiyle uğraşan kişiye **müfessir** denir.
- Tefsir konusunda en tanınmış sahabe **Abdullah ibn Abbastır.**
- Elmalı Hamdi Yazar''Hak Dini Kur'an Dili'', Taberi, Fahreddin Er-Razi, Kadı Beyzavi, Zemahşeri En önemli müfessirlerdir.

5.HADİS:

- Hz Peygamber'e atfedilen söz, fiil, onay ve fiziksel ve ahlaki özelliklere denir.
- Hadis ilmiyle ilgilenen kişiye **Muhaddis** denir.
- Emevi halifesi Ömer b. Abdülaziz hadislerin yazılmasını emretmesi üzerine hadis rivayetleri yazıya geçirilmeye başlanmıştır.
- Hadis alanında ön plana çıkan en önemli eserler''**Kütübü Sitte**''olarak isimlendirilmiştir.

Kütübü Sitte yazarları: 1.Buharin'in Sahihi

2.Müslim'in Sahihi

3. Tirmizi'nin Süneni

4.İbn Macen'in Süneni

5.Ebu Davud'un Süneni

6.Nesain'in Süneni

6.TARİH:

- Hz Peygamber dönemi **Asrısaaadet** adıyla anılır.
- **Megazi Kitapları:**Hz Peygamber'in savaşlarına konu alan kitaplardır.
- **Siyer:**Hz Peygamber'in yaşam hikayesi
- İbn-i İshak ,Vakidi ,İbn-i Hişam ,İbn-i Sad,Taberi tarih alimleridir.

7.FELSEFE:

- Düşünce bilim olarak karşımıza çıkmaktadır.
- Müslümanlar felsefeye hicri ikinci asrın başında tanışmışlardır.
- **Felsefe alanında öne çıkan isimler:**Batıda Avicenne(İbn-i Sina),İbn-i Rüşd,Kindi,Gazali,Farabi.

8.COĞRAFYA:

- Yeryüzünü fiziksel ,ekonomik,biyolojik,insansal ve siyasal yönlerden inceleyen bilim dalıdır.
- İslam dünyasında coğrafya ile ilgili konular "**Kitabü'l Büldan(Şehirler Kitabı)**gibi kitaplar içinde yer alır.
- Bu alanda çalışanlardan bazıları şunlardır:**Belhi,Piri Reis(Dünya haritası),Uluğ Bey,El-Avfi(Pusula),Evliya Çelebi(Seyahatname)**
- **İbn-i Hurdazbih:**Kitabü'l Mesâlik ve'l Memâlik (Yollar ve Ülkeler)
- Mes'ûdi ,İstahri ,İbn-i Battuda,Zekeriya Kazvini önemli coğrafyacılarıdır.

9.TIP:

- **İbn-i Sinâ El Ka'nun Fi't Tıb:**Kendi dönemine kadar gelen tıbbi bilgileri sistematik olarak değerlendirmiş,onlara kendi gözlem ve bilgilerini ilave etmiştir.
- **İbnü'n Nefs:**Kan dolaşımını keşfetmiştir.
- **El-Kindi:**Psikofizyolojinin kurucusudur.(Fiziksel etkilerinin insan ruharına yansımalarını inceleyen bilim dalıdır.
- İbn-i Rüşd ,İbn-i Zühr ,Ebu'l Bereket el Bağdadi islam tarihinin tıp bilginleridir.

10.ASTRONOMİ:

- İlm-i felek,İlm-i nücum,İlm-i heyet islam dünyasında astronomi bilimi isimler verilmiştir.
- Geometri yöntemlerini kullanarak yıldızların ve gezegenlerin konumlarını ve hareketlerini tespit etmeye çalışan bilim dalıdır.
- **Fergani:Cevâmi'ul İlmî'n Nücûm**:Bu kitab Batlamyus'un el mecisti adlı eserinin bir özeti mahiyetindedir.Bu eserde;Arap,suriye,roma,mısır takvimleri,dünyanın uzaydaki konumu ,ülke ve şehirler,güneş,ay,yıldızlar ve gezegenlerin konumu hakkında bilgi verir.
- **Biruni:El Kanunü'l mes'udi**:Astronomi ansiklopedisi mahiyetindedir.
- **Bitrucci**:Sayıları sekiz kabul edilen gök kürelerini bir dokuzuncuyu ilave etmiştir.Kitabu'l Heyet adlı eseride vardır.
- **Uluğ Bey**:Astronomi ve matematik konusunda tanınmış alimdir.Geometri alanında tanjant ve sinüs cetvellerini oluşturmuştur.Semerkantda rasathane kuran ve kayıtlarını Zici isminde toplamıştır.
- **Ali Kuşçu**:Astronom ve matematikçidir.Fatih sultan Mehmet tarafından istanbul'a davet edilmiştir.
- **Ferazi**(Usturlab)

11.MATEMATİK:

- **Muhammed b.musa el Harezmi**:Ünlü Müslüman matematikçidir.Cebr'in kurucusudur.Kitâbu'l muhtasar fi hisâbi'l cebr ve'l mukabele(cebr kelimesini taşıyan ilk matematik kitabıdır.)Kitabü'l Hisâbi'l Hindi(Hint rakamları ve ondalık sayı sistemi islam dünyasına girmiştir.)
- **Ebu'l vafe el Buzcâni**:Trigonometrinin kurucusudur.Trigometri teorilerinin ilk ispatlarını vermiştir.
- **Ömer Hayyam**:İrânlı alim,şair ve filozoftur.Genelde matematiğin özelde analitik geometrinin gelişimi üzerine önemli katkıları olmuştur..Matematiksel işlemler sırasında irrasyonel sayıların da rasyonel sayılar gibi kullanılabileceğini ilk defa Ömer b.Hayyam kanıtlamıştır.

12.FİZİK:

- **İsmail b.Rezzâz El Cezeri**:Filli su saati ve mekanik pompaların tasarımını yapmıştır.Hiyel adlı eseri vardır.

13.KİMYA:

- **Kimya alanında çalışmaları olan müslüman alimler:**Cabir b.Hayyân(Sitrik asit ,asetik asit,tartanik asit) ,Kindi , Razi ,İbn-i Sinâ

FUAT SEZGİN:

- 24 Ekim 1924 tarihinde Bitliste doğdu.
- Arap İslam Bilim Tarihi ilk cildini 1967 yılında yayımladığı konular Kur'an ilimleri ,hadis ilimleri,tarih,fıkıh,kelam,tasavvuf,şiir,tıp,farmakoloji,zooloji,simya,kimya,botanik,islam felsefesi tarihi.
- 1978 yılında kral faysal islami ilimler ödülüne layık görülmüştür.
- Fuat sezgin İslam Bilim Tarihi müzesinde 800'den fazla alete ulaşmıştır.Müzedeki Bilimler Tarihi kütüphanesi bulunmaktadır.
- Fuat Sezgin öncülüğünde kurulan İslam Bilim ve Teknoloji Tarihi Müzesi,üstün nitelikli eser ve ortaya konan özgün çalışmalardan dolayı kurum statüsünde Kültür ve Turizm Bakanlığı 2016 özel ödülü'ne layık görülmüştür.

KUR'AN'DAN MESAJLAR(FÂTİR SURESİ 27-28.AYETLER)

27. Ayet:"Görmedin mi Allah gökten su indirdi.Onunla renkleri çeşit çeşit olan meyveler çıkardık.Dağlardan (geçen)beyaz,kırmızı,değişik renklerde simsiyah yollar(yaptık)."

28.Ayet:"İnsanlardan,hayvanlardan ve davarlardan da yine böyle türlü renkte olanlar var.Kulları içinden ancak âlimler,Allah'tan(gereğince)korkar.Şüphesiz Allah ,daima üstündür,çok bağışlayandır."

- ✓ Yüce Allah bu ayetlerde canlılar dünyasındaki çeşitliliği ve insanlar arasındaki ırk farklılıklarını doğal nedenlerle herkesin anlayabileceği bir biçimde açıklamaktadır.
- ✓ Toprağın veya kayalıkların rengi,çiftçiden bilim insanına kadar her kesimden insan için ayrı anlam taşır.Canlılar dünyasındaki zengin çeşitlilik,pek çok konuda farklı eğitim düzeylerine sahip insanlara çeşitli fikirler verir.
- ✓ Allahü Teala dilediği her şeyi yaratma gücüne sahiptir.
- ✓ İnsan bilgisi ve ilmi ne kadar artarsa Allah'ın gücü ve ilmi karşısında o kadar eğilmeli ve ona olan bağlılığını her zaman göstermelidir.

